6058

APELES MESTRES

JUSTICIA!

TRAGEDIA ARISTOFANESCA

EN UN ACTE I TRES QUADROS

A. ARTÍS, IMPRESSOR : BALMES, 54; BARCELONA

JUSTICIA!

APELES MESTRES

JUSTICIA!

TRAGEDIA ARISTOFANESCA

BARCELONA
A. ARTÍS, IMPRESSOR : CARRER DEN BALMES, 54
1913

Ningú pot traduir ni reimprimir aquesta obra sense permís de l'autor : La *Sociedad de Autores Españoles* està encarregada de la cobrança dels drets de representació : Queda fet el dipòsit que marca la llei

REPARTIMENT

PERSONATGES	ACTORS
En Carnaça	Don Ferràn Bozzo
Donya Rosaura	Donya Antonia Verdier
La Marquesa	» Dolors Pla
Julieta	» Ramona Mestres
Pepito.	Don Rafel Bardem
Senyor Cunilleres (comerciant)	» Domènec Aymerich
Senyor Biosca (industrial).	» Joaquim Viñas
Senyor Broquetes (rendista)	» Avelí Galceràn
Senyor Biel (publicista) .	» Carles Capdevila
Director de la presó. .	» Ermengol Goula
Escarceller	» Andreu Guixer
El President de la Lliga Antropo-psíquica . .	» Ramon Tor
Un repòrter	» Antoni Casanovas
Un gomós	» Lluís Ribas
L'Advocat defensor . .	» Antoni Piera
Fotògraf primer. . . .	» Miquel Sirvent
» segón	» Vicens Daroqui
» tercer . . .	» Joan Bonet
» quart	» Lluís Baró

Joves de la Lliga Cultural-supermundial. Membres de la Lliga Antropo-psíquica. Dames de la Lliga Filantròpica. Poble.

671277

QUADRO PRIMER

Plaça de la ciutat den Nyoca. Gent de totes menes i estats que van i vénen, entren i surten amb mostres de gran indignació.

ESCENA PRIMERA

EL SENYOR CUNILLERES, EL SENYOR BIOSCA I EL SENYOR BROQUETES

EL SENYOR CUNILLERES

(*sortint bruscament per la dreta i topant-se amb el senyor Biosca*)

Ja dèu saber-ho, senyor Biosca?

EL SENYOR BIOSCA

Si, home, si; qui no ho sab!

EL SENYOR BROQUETES

(*sortint per l'esquerra i topant-se amb ells*)

Ja deuen estar-ne enterats, oi, senyor Cunilleres?

EL SENYOR BIOSCA

Si, home, si; qui no n'està enterat!

EL SENYOR CUNILLERES

Calli, calli, senyor Broquetes! Si a hores d'ara no's parla d'altra cosa en tota la ciutat!

EL SENYOR BIOSCA

Digui en tot el món! Perquè tot el món té els ulls fixos en nosaltres.

EL SENYOR CUNILLERES

Per vergonya nostra.

EL SENYOR BIOSCA

Ja pot dir-ho! Som una taca, una veritable taca en el concert de les nacions civilisades.

(*Pausa.*)

EL SENYOR BROQUETES

I diguem vintisset!

EL SENYOR CUNILLERES

Si, senyor, si, vintisset! i demà deurem dir vintivuit, i demà passat vintinou... i cada dia un nou crim, un crim igualment esgarrifós, comès en iguals circumstancies... i quedant igualment impune; lo qual és més esgarrifós encara!

EL SENYOR BROQUETES

A ciencia i paciencia de les autoritats!

EL SENYOR CUNILLERES

Què autoritats! Deixi's d'autoritats! Si no n'hi ha d'autoritats!

EL SENYOR BROQUETES

Per Déu, no cridi així, que'ns pot comprometre.

EL SENYOR CUNILLERES

És que cal que's digui ben alt, és que cal tenir la virtut cívica, això és, cívica...

EL SENYOR BIOSCA

De protestar, si, senyor! Jo protesto amb totes les meves forces!

EL SENYOR CUNILLERES

Deixi's de protestes! De què serveixen les protestes? Aqui ens passem els dies protestant, i en arribant al vespre, ens en anem al llit tant frescos com ens hem llevat. Veliaquí quin troç en tirem a l'olla amb tant protestar!

EL SENYOR BROQUETES

Si, però... no pot dir-se tot lo que's pensa.

EL SENYOR BIOSCA (*amb força*)

Doncs té de dir-se!

EL SENYOR CUNILLERES (*amb més força*)

No, senyor! té de fer-se! i fer-se d'un cop!

EL SENYOR BROQUETES

No cridi tant, home...

EL SENYOR CUNILLERES

És que això indigna!

EL SENYOR BROQUETES

És clar que indigna, però...

EL SENYOR BIOSCA

És que això ja traspassa tots els límits!

EL SENYOR BROQUETES

És clar que'ls traspassa, però...

EL SENYOR CUNILLERES

Pensar que fa un any, si, senyors, un any cabal, que estem a mercè d'aqueix criminal, d'aqueix monstre; que no's passen quinze dies sense que en Carnaça dongui fe de vida amb un nou crim; que les nostres vides, la nostra tranquilitat, la prosperitat de tot el país està a mercè den Carnaça... i rès: en Carnaça sembla l'amo!

EL SENYOR BROQUETES

Però jo no sé què fa la justicia!

EL SENYOR BIOSCA

Oh! Si la justicia volgués... però's veu ben clar que la justicia no vol.

EL SENYOR CUNILLERES (*cridant*)

Si no n'hi ha de justicia!

EL SENYOR BROQUETES

Per Déu, senyor Cunilleres...

EL SENYOR CUNILLERES (*cridant*)

Dic que no n'hi ha de justicia!

EL SENYOR BIOSCA

Jo protesto de la passivitat de la justicia.

EL SENYOR BROQUETES

Home, això'm sembla molt fort!...

EL SENYOR CUNILLERES

Sab quin és l'únic remei que'ns queda? Fer-nos-la nosaltres mateixos la justicia! Prou passivitat, prou contemporisacions! Un revòlver a una mà, un màuser a l'altra i, si convé, un canó Krupp a l'altra... i al primer criminal que se'ns posi al davant, pim!...

EL SENYOR BROQUETES

Oh! però en Carnaça...

EL SENYOR CUNILLERES

I si és en Carnaça, pim! pam! pum! I tot s'haurà acabat.

EL SENYOR BROQUETES

Bé, si, en principi...

EL SENYOR CUNILLERES

Deixi's de principis ni postres, i mori en Carnaça!

EL SENYOR BIOSCA I EL SENYOR BROQUETES
(*amb foc*)

Mori en Carnaça!
(*S'allunyen tot enraonant acaloradament.*)

ESCENA II

ELS MATEIXOS, MÉS APARTATS CAP AL FONS, ANANT I VENINT ENTRE ALTRES GRUPOS, QUE VAN ENGROSSANT; ARRIBEN DONYA ROSAURA I LA MARQUESA I DARRERA D'ELLES LA JULIETA I EN PEPITO

DONYA ROSAURA

És horripilant! Vintisset víctimes ignocentes que clamen venjança al cel!... Jo tinc l'ànima en un fil!

LA MARQUESA

Doncs jo no! Jo, davant de tanta imfamia, de tanta maldat i, al mateix temps, davant de tanta indiferencia, em sento home; si, senyora, home! la sang em dona bulls, i em veig capaç de fer... lo que no fan els nostres homes.

DONYA ROSAURA

Si sembla que no n'hi hagin d'homes, avui dia!

LA MARQUESA

Si, senyora, pel vici si que n'hi han, però no més que pel vici.

DONYA ROSAURA

Aquí té el resultat de l'educació moderna, de les teoríes modernes, de les doctrines disolvents. Tothom ja neix criminal.

EN PEPITO

No tant, senyora, no tant! De criminals, de sers monstruosos, sempre n'hi han hagut... i sempre n'hi hauràn, per desgracia.

DONYA ROSAURA

No pas tants com avui dia, que sembla que s'ha fet de moda el ser criminal.

LA JULIETA

Si, un sport com qualsevol altre.

LA MARQUESA (*irònica*)

Es clar: Lambroso diu... no's diu Lambroso aquell... savi que vostès admiren tant?

EN PEPITO

Si, senyora, Lambroso.

LA MARQUESA

Doncs bé, Lambroso diu que's neix criminal com se neix garrell o espatllut...

EN PEPITO

I l'experiencia ve a donar-li la raó.

DONYA ROSAURA

Ho veu? I això són homes?

LA MARQUESA

Amb homes així no's va enlloc... Sense creencies i, per lo tant, sense virtuts, sense energíes... sense rès!

EN PEPITO

Oh! marquesa, marquesa!

LA JULIETA

No que no són homes; té raó la mamà... Si jo fos home! A hores d'ara, en Carnaça, viu o mort, ja'l veuría aquí, a les meves mans.

EN PEPITO (*somrient*)

Malesaguanyades mans per tocar semblant cosa!

LA JULIETA

Què sab vostè! Vès ont va a dir-se Pepito! Què se'n pot esperar d'un home que's diu Pepito? Antigament els homes es deien Roger, Tancredo, Lohengrin... i per això feien lo que feien!

EN PEPITO

Però què vol que hi faci, jo, en tot això, si no soc agent de policía, ni guardia civil, ni sisquera moço de l'esquadra?

LA JULIETA

Sigui-ho; sigui tot això, i molt més: sigui home! Per fer-se digne fill de la seva patria, per fer-se mereixedor de la meva estimació i del meu entusiasme lliuri la nostra terra d'aqueix monstre! Porti'm el cap den Carnaça i conti amb el meu amor, amb la meva mà, amb la...

EN PEPITO

Aviat està dit, això! I d'ont vol que'l tregui aqueix cap?

LA JULIETA (*amb despreci*)

Busqui'l! No diu que per mi faría qualsevol impossible?

EN PEPITO

I és cert! Què no faría jo per vostè?

LA JULIETA

Rès, no faría! Guanyar una partida de tenis o de fut-bol... i encara! Matar un parell de colomins! Vaia una hassanya!... Criminals, criminals, hauría de matar! Porti'm en Carnaça viu, i veurà com amb aquestes manetes que semblen fetes

per tocar nocturnos de Chopin en faig carn de salsitxa.

DONYA ROSAURA

Molt ben dit, Julieta!

LA JULIETA

Però, matar coloms!... Mentres quedi un criminal, deixi's de coloms. Això és bo per senyoretes cloròtiques.

LA MARQUESA

És ben bé filla meva.

DONYA ROSAURA

Ai! ditxoses vostès, que tenen aquest esperit... A mi, no més de pensar que tal vegada demà em despertaré feta bocins per aquell monstre, ja'm tremolen les copes dels genolls.

LA MARQUESA

Doncs a mi no : és tanta l'ira que m'imflama, que crec que si me l'entreguessin i faltés butxí per executar-lo, jo m'oferiría per donar-li mort.

LA JULIETA

I jo, no una mort, sinó cinc-centes.

EN PEPITO

Oh! Julieta, Julieta!... Tota mort violenta és repugnant...

DONYA ROSAURA

Ai! ditxoses, ditxoses de vostès, que tenen tant pit!... Que vénen a la novena que's resa per la prompta captura del criminal?

LA MARQUESA

Anem, perquè ja que la justicia de la terra ens desampara, al menos, que la del cel ens assisteixi.

LA JULIETA

Que ve amb nosaltres, Pepito?

EN PEPITO

A ont anirà vostè, que jo no la segueixi?

LA JULIETA

Però abans té de cridar: Mori en Carnaça!

EN PEPITO (*maquinalment*)

Mori en Carnaça!

ESCENA III

EL SENYOR BIEL, VOLTAT DEL GRUPO DE JOVES CULTURALS-SUPERMONDIALS

EL SENYOR BIEL (*amb posat d'apòstol*)

Amics meus: que m'encarin amb aqueix home, a mi, i jo li diré: «Amic meu: el criminalisme ben entès dèu començar per si mateix. Vols sang? Vessa la teva sang. Vols carn? Tu tens carn per aiximicar-te. Sents desig de ferir? Fereix-te tu mateix. Sents fretura de matar? Mata't!

ELS JOVES (*amb admiració*)

Molt bé!... Molt bé!... Oh!... Ah!...

EL SENYOR BIEL

Això fora veritable criminalisme... lo demés és salvatgisme... equivocacionisme.

ELS JOVES (*amb admiració*)

Oh! Ah!

UN JOVE (*baix a un altre*)

Com ha dit?

EL SENYOR BIEL

Equivocacionisme.

UN JOVE

Me l'apunto.
(*Tots treuen, de la butxaca, paper i llàpiç i apunten.*)

UN ALTRE

Quin savi!

UN ALTRE

Que be parla!

UN ALTRE

Oh! I, sobre tot, nou! Idees noves i paraules noves! És un ver innovador.

UN ALTRE

Un regenerador! Quina llàstima que no'n tinguem una dotzena, d'homes així!

UN ALTRE

Oh! Si'n tinguéssim una dotzena d'homes així!

TOTS

Oh!...

EL SENYOR BIEL (*somrient amb superioritat*)

Més, ai! amics meus! Això que li diría jo, no li dirà ningú, perquè aqui lo que falta és civilisme.

UN JOVE (*baix a un altre*)

Què vol dir?

UN ALTRE (*en veu baixa també*)

Dèu voler dir que falta guardia civil.

EL SENYOR BIEL

Però no hi fa rès: jo us salvaré, amics meus, jo salvaré aquesta terra malhaurada. Jo escriuré un missatge al quefe de l'Estat mostrant-li el veritable camí del pervindrisme.

TOTS

Oh! Ah!

UN JOVE

Com ha dit?

EL SENYOR BIEL

Pervindrisme.

UN JOVE

Me l'apunto. (*Ho fa. Tots apunten.*)

EL SENYOR BIEL

I la meva veu, despertant totes les orelles adormides de l'univers, ofegarà totes les veus xorques, totes les veus que...

(*Li ofega la veu una gran cridoria que va acostant-se.*)

ESCENA IV

ELS MATEIXOS, MÉS UN GRUPO NOMBROSÍSSIM, FRENÈTIC, QUE, CRIDANT I GESTICULANT, TRAVESSA L'ESCENA; AL MIG D'ELL HI VA, AGARROTAT, EN CARNAÇA

VEUS

Ja'l tenim! Ja'l tenim! Mateu-lo! — Fem-li els comptes! — Venjança! — Justicia! — Aquí mateix!

UNA VEU

No, no! Rès d'actes brutals! Entreguem-lo a la justicia!

ALTRA VEU

Què vol dir, justicia! Ja'ns la sabem fer nosaltres, la justicia!

EL SENYOR BIEL (*parant el grupo*)

Amics, escolteu-me : jo us dic que les coses no's fan així. El repentisme du sempre funestes conseqüencies. El vostre gest és justificat, la vostra indignació és noble, però tot acte té d'esser conscient, i perquè ho siga és precís que derivi del reflexionisme. Si algún de vosaltres, oh! tristos analfabets! no m'ha entès, li parlaré més clar, li diré que les coses deuen pensar-se...

UNA VEU

Que per ventura s'hi pensava gaire, ell, per fer els comptes als altres?

EL SENYOR BIEL

Ell és un desequilibrat, un estigmatisat...

UNES VEUS

Mateu-lo! Mateu-lo!

ALTRES VEUS

A la justicia! A la justicia!

UNA VEU

I qui l'hi farà, la justicia?
(*Entre gran cridoria i tumulto, el grupo travessa l'escena i desapareix per l'altre costat.*)

ESCENA V

QUEDEN SOLS EN ESCENA ELS SENYORS CUNILLERES, BIOSCA I BROQUETES

EL SENYOR BROQUETES

I té raó; què li farà la justicia?

EL SENYOR CUNILLERES

Què apostem que no li trobarà culpa?

EL SENYOR BROQUETES

Es clar, tindràn por de repressalies... Homes aixís són perillosos... Hi ha misteris tant amagats...

EL SENYOR BIOSCA

Ara ho ha dit vostè. Tindràn por! Com si ho veia: abans d'un més ja li hauràn tornat la llibertat.

EL SENYOR BROQUETES

Oh, tant com això potser no gosaràn...

EL SENYOR CUNILLERES (*furiós*)

Déu nos en guard que ho provessin!...

EL SENYOR BIOSCA

Es que no gosaràn. Quina protesta més unànim! Jo fóra el primer de protestar!

EL SENYOR CUNILLERES

Com, protestar! No fóra qüestió de protestar! El desbordament de les ires populars!... Això sería lo terrible! Qui l'aturaría el desbordament de les ires populars? Jo, jo mateix, un home prudent, sensat, incapaç de... en fi, jo, confesso que fóra el primer de sortir-me de fogó i fer qualsevol disbarat.

EL SENYOR BIOSCA

No n'hi hauría per menos.

EL SENYOR CUNILLERES

Es clar que si! No, aqueixa bestia fera no tornarà mai més a trepitjar la nostra terra. El seu cap ens pertany a tots nosaltres.

EL SENYOR BROQUETES (*amb desconfiança*)

Déu ho faci.

EL SENYOR CUNILLERES (*amb força*)

I serà, no ho dubti.

EL SENYOR BIOSCA

Pxè... Es veuen coses tant estranyes... Devegades fins al peu del patíbul...

EL SENYOR CUNILLERES

Ah, no, però aquesta vegada no hi ha temor de cap mena. Si, per un impossible, aqueix monstre arribés a escapar-se de la mort, ja podríem dir: no hi ha patria, no hi ha dignitat humana, no hi ha justicia divina!

EL SENYOR BROQUETES

Home, per Déu! No digui semblants blasfemies!

EL SENYOR CUNILLERES

Però no serà. Afortunadament encara hi ha

patria, hi ha dignitat humana, hi ha justicia divina. Mori en Carnaça!

EL SENYOR BIOSCA, EL SENYOR BROQUETES
I VEUS A DINTRE

Mori en Carnaça!

QUADRO SEGÓN

Habitació den Carnaça a la presó. Pocs mobles, però confortables. Una taula, un sofà, dos sillons, etc. Porta a la dreta.

ESCENA VI

EN CARNAÇA, PASSEJANT-SE AL LLARG DE L'HABITACIÓ; S'ACOSTA A UN MIRALL I S'ARREGLA EL NUS DE LA CORBATA TOT TARAL·LEJANT

L'ESCARCELLER (*des de la porta, anunciant*)

El senyor director de la presó.

EL DIRECTOR

Es pot entrar?

EN CARNAÇA (*jovial*)

Igual que si fos a casa seva.

(*Se saluden afectuosament.*)

EL DIRECTOR

Què tal? Ha passat bé la nit?

EN CARNAÇA

Una nit d'àngels?

EL DIRECTOR

Ja s'ha desdejunat?

EN CARNAÇA

Si, senyor : per cert que he suat sang i aigua per triar : tretze o catorze esmorzars de câ l'ample, que m'han enviat altres tantes societats i associacions benèfiques... la tal i la qual... Ni recordo els noms; per aquí deuen rodar les tarjetes.

EL DIRECTOR

No li falta pas rès?

EN CARNAÇA

Home... no. És dir, amb franquesa, ja començava a aburrir-me de fer solitaris.

EL DIRECTOR

Si vol jugar a dames...

EN CARNAÇA

A... com diu?... Ah! ja... Amb vostè? Pxè... Sempre serà més distret.

ESCENA VII

ELS MATEIXOS, MÉS L'ESCARCELLER I EL FOTÒGRAF PRIMER

L'ESCARCELLER (*anunciant*)

Un senyor amb maquineta de retratar.

EL FOTÒGRAF PRIMER (*entrant*)

Corresponsal fotogràfic de la *Gaceta de la Familia.*

EN CARNAÇA

Servidor.

EL FOTÒGRAF PRIMER (*ràpid*)

Ja suposo que'ls seus moments són preciosos i sentiría molestar-lo, però seré molt breu; també sé lo que és tenir els minuts comptats. Els nostres lectors veuríen amb molt gust el seu retrato íntim, un retrato que's veiés que és fet exprofés per al periòdic: per lo tant, si vostè'm permetés...

(*Preparant la màquina.*)

EN CARNAÇA

Home, tot justament ara... vaig de qualsevol manera...

FOTÒGRAF PRIMER

Millor, millor, aixís serà més íntim. No recordo que cap periòdic hagi publicat el seu retrato en *negligé.*

EN CARNAÇA

Doncs vostè dirà. Com vol que'm posi?

FOTÒGRAF PRIMER (*somrient amablement*)

Oh, vostè sempre està interessant.

EN CARNAÇA
(*prenent una posició cursi*)

Li estic bé així?

FOTÒGRAF PRIMER

Dispensi: i si's col·loqués en l'actitut d'exercir la seva professió..., d'immolar una víctima?

EN CARNAÇA (*amb desdeny*)

No, em sembla que resultaría poc elegant... i sobre tot, poc nou. Ja m'hi han retratat tantes vegades! Deixi'm posar-me a mi mateix, rès, natural... (*Pren posició afectada.*)

FOTÒGRAF PRIMER

Em permet col·locar-li la mà aquí?... Ahà, aixís, molt bé. Un petit somrís..., pensant alguna cosa alegre..., aixís, mólt bé.

EL DIRECTOR

Que no podría fer un grupo ont jo sortís amb el senyor?

FOTÒGRAF PRIMER

No hi ha cap inconvenient.

EN CARNAÇA

Però abans m'hauría de fer un grupo ont hi fos jo tot sol. Es per donar a les senyores que me'l demanen, comprèn? Tinc tanta demanadiça de retratos que no me'ls trobo pels dits.

FOTÒGRAF PRIMER

Es comprèn; una celebritat com vostè! Està perfectament aixís. No's mogui. Va? Ja estem. Crec que haurà quedat perfectament. I un milió de gracies, en nom de la *Gaceta de la Familia.*

(*Surt disparat.*)

ESCENA VIII

EN CARNAÇA, EL DIRECTOR, L'ESCARCELLER; DESPRÉS EL PRESIDENT, ELS SAVIS I EL FOTÒGRAF SEGÓN

L'ESCARCELLER (*anunciant des de la porta*)

La Junta Directiva de la Lliga... (*Als de fòra.*) còm han dit?

EL PRESIDENT (*entrant*)

De la Lliga d'investigacions antropo-psíquiques. (*El segueixen quatre o cinc savis, que saluden cerimoniosament. Darrera de tots, el fotògraf segón.*)

EN CARNAÇA (*apart*)

Vaia uns pobles anomena! (*Alt.*) Molt senyors meus.

EL PRESIDENT

En nom de les ciencies antropo-psíquiques, tenim l'altíssim honor d'admirar en vostè un dels exemplars més típics, més sorprenents, més genials de la criminalitat congènita.

EN CARNAÇA (*saludant*)

L'honor és meu.

EL PRESIDENT

En primer lloc, desitjaríem saber dels seus propis llavis, si vostè és un impulsiu o un reflexiu.

EN CARNAÇA (*amb desdenv afectat*)

Psè... home... jo... soc aiguader.

EL PRESIDENT (*als seus*)

Quin modo més discret d'eludir la resposta! És un conscient, un perfecte conscient.

UN SAVI

Complexitat de funcionalisme.

EL PRESIDENT

Això és. (*A Carnaça.*) En segón lloc, comprenent que les hores d'inactivitat forçosa a què's veu obligat aquí deuen ser-li llargues i fastidioses...

EN CARNAÇA

Ca! no ho cregui; si ni temps em deixen per badallar i per estirar-me!

EL PRESIDENT

No importa: en nom de la Lliga antropo-psíquica, que tenim l'honra de representar, ens permetem oferir-li aquet petit obsequi. (*Li presenta una caixa de puros.*) L'aroma d'un bon tabaco és un poderós auxiliar per desvanèixer el fastidi i donar certa voluptuositat a les idees melancòliques.

EN CARNAÇA (*destapant la capça*)

Home, se'ls estima; no vindràn malament per poder correspondre com una persona als moltíssims obsequis que se'm fan d'un cap de dia a l'altre. (*Treu un cigarro i l'encén.*)

EL FOTÒGRAF SEGÓN
(*avençant ràpidament i preparant la màquina*)

No's mogui, si és servit; està perfectament en l'actitut d'encendre el cigarro. El cap un xic més entregirat... així. (*Dispara.*) Ja estem, gracies.
(*Apreta a córrer.*)

ESCENA IX

ELS MATEIXOS I L'ESCARCELLER; DESPRÉS LA MARQUESA, DONYA ROSAURA, LA JULIETA, EN PEPITO, LES DAMES I EL FOTÒGRAF TERCER

L'ESCARCELLER (*anunciant des de la porta*)

La Junta de Dames filantròpiques.

EN CARNAÇA (*amable*)

Que passin, que passin, aquestes dames.

LA MARQUESA

La nostra missió filantròpica ens obliga... ens obliga... Ai, dispensi, però sempre que tinc de parlar davant d'un personatge em passa lo mateix: em sofoco.

EN CARNAÇA

I ca, senyora; no faci de més ni de menos per mi. Seguin, tinguin la bondat de seure.

LA MARQUESA

S'estima, vostè és molt amable; però nosaltres venim purament per endolcir l'amargor de la

seva situació... i rès ens ha semblat més apropòsit que oferir-li aquets pastelets...

(*N'hi ofereixen un cistellet, guarnit amb llaços. Carnaça pren un pastelet.*)

DONYA ROSAURA (*avençant*)

I aquestes flors de delicat aroma.

(*Li presenta un gran ram.*)

EN CARNAÇA (*prenent-lo*)

Si que... vaja... senyores, tant mateix, vostès en fan un gra massa!

LA MARQUESA

De cap manera; vostè s'ho mereix tot.

(*Segueixen enraonant afectuosament.*)

EN PEPITO (*baix a Julieta*)

I jo que m'havía jurat no posar els peus a la presó ni mirar la cara a semblant home.

LA JULIETA

No hi he vingut jo? No ho faig jo?

EN PEPITO

Això és lo que no comprenc. Si justament ahir mateix vostè era la primera que...

LA JULIETA

Ahir, aquest home era un criminal.

EN PEPITO

I avui no?

LA JULIETA

Avui és un ser que pateix persecució per la justicia! I sobre tot: és l'home del dia... I és precís viure al dia, si no's vol passar plaça de cursi.

EN PEPITO

Ara començo a compendre!...

LA JULIETA

Fins ara? Si que va endarrerit!

DONYA ROSAURA

I si m'ho permetés, desitjaría demanar-li una gracia, encara que sigui pecar d'exigenta.

EN CARNAÇA

Vostè mana, senyora.

DONYA ROSAURA (*ruboritzant-se*)

Desitjaría... posseir un riço dels seus cabells.

EN CARNAÇA

Això rai: té unes estisores?

LA MARQUESA

Unes estisores. Qui té unes estisores?

(*Tothom s'agita.*)

EL DIRECTOR (*cridant*)

Unes estisores!

DONYA ROSAURA

Tonta de mi, no haver portat unes estisores.

L' ESCARCELLER (*entrant*)

Les estisores.
(*En Carnaça es talla un riço i l'entrega a donya Rosaura.*)

EN CARNAÇA

En té prou amb això?

DONYA ROSAURA

Oh! Mil gracies: jo li prometo fer-me fer un medalló modern-stil per conservar-lo dignament.
(*Se'l guarda en el sac de mà.*)

EN PEPITO (*apart*)

Si, vaja, ara començo a compendre!

LA JULIETA (*avençant cap an en Carnaça*)

Em permet oferir-li aquesta orquídea? És l'última paraula de la jardinería.

EN CARNAÇA (*galant*)

Venint d'unes mans tant... tant... com diré?... vaja, tant dallonces...

EL FOTÒGRAF TERCER (*avençant*)

Un moment: no's moguin. Formen un grupo interessantíssim. Serà una veritable joia per al *Correo Feminista.*

LA MARQUESA

Jo també vui sortir-hi.

(*Es posa al costat d'ells.*)

DONYA ROSAURA (*també s'hi posa*)

Ja'm farà el fa.or de tirar-me'n un parell de dotzenes per regalar a les meves relacions.

EL FOTÒGRAF TERCER

És un grupo deliciós. Que ningú's mogui, és qüestió d'un obrir i tancar d'ulls. Un, dos, ja estem. Moltes gracies. (*Fuig corrent.*)

LA JULIETA

Veiam si haurem quedat bé.

EN CARNAÇA

Oh! lo que és vostè sempre té de quedar-hi.

LA MARQUESA

Si arribo a pensar-m'ho, em poso la brusa japonesa que vaig estrenar l'altre dia per anar als Jocs Florals.

DONYA ROSAURA

Jo tinc por d'haver-me mogut... Estic tant emocionada.

ESCENA X

ELS MATEIXOS I L' ESCARCELLER; DESPRÉS EL GOMÓS I MÉS TARD EL FOTÒGRAF QUART

L' ESCARCELLER (*an en Carnaça*)

Una targeta per vostè. (*Li dona.*)

EN CARNAÇA (*llegint*)

«Romualdo de la Reguera Galcerán de Sotoflorido»... No'l conec. Que passi.

EL GOMÓS (*entrant*)

Servidor. Desitjaría... (*Li allarga la mà i encaixen.*) Aquesta encaixada serà el dia més memorable de la meva existencia.

EN CARNAÇA

Ho celebro.

EL GOMÓS

Jo faig col·lecció d'autògrafs d'homes cèlebres, i puc alabar-me, sense temor de pecar de presumptuós, de posseir-ne una de les més completes i interessants que existeixen. Tinc autògrafs den Pérez Galdós, la Pardo Bazán, Sarah Bernardt, la Guerrero, monsieur Clémenceau, el Sha de Persia... i, com compendrà, el de vostè em falta per completar dignament la meva colecció.

(*Li allarga una postal.*)

EN CARNAÇA

La firma sola?

EL GOMÓS

Oh... un pensament... un petit pensament tindría molt més valor.

EN CARNAÇA

Home... amb molt gust... però de moment no se m'ocorre rès...

EL GOMÓS

Quatre paraules...

EN CARNAÇA

Si em dongués temps per pensar-m'hi.

EL GOMÓS

Al revés, un impromptu.

EN CARNAÇA

Esperi's. (*Se'n va a la taula, suca la ploma i es grata el clatell.*) Ja ho tinc: «Qui no té pa, moltes se'n pensa.»

EL GOMÓS (*aplaudint*)

Bravo!

LA MARQUESA

Oh, que és hermós!

DONYA ROSAURA

Sublim!

LA JULIETA

Sublim!

(*Tothom aplaudeix. En Carnaça es posa a escriure a peu dret.*)

EL FOTÒGRAF QUART (*avençant*)

Esperi's un moment: està *divino* així, escrivint... Crac! Ja està. Gracies. (*Fuig.*)

EN CARNAÇA (*llegint lo que ha escrit*)

«Qui no té pa...» Està bé. Si és servit.

EL GOMÓS

Oh! Aquest autògraf farà digne *pendant* als dels més ilustres dels nostres contemporans!

ESCENA XI

ELS MATEIXOS, L'ESCARCELLER I EL REPORTER

L'ESCARCELLER (*entrant*)

Si és servit.

(*Dona una targeta an en Carnaça.*)

EN CARNAÇA (*després de llegir*)

El reporter de *La Veu Social.* Que passi.

EL REPORTER (*amb llàpiç i paper a la mà*)

Venía tal vegada a molestar-lo, però per satisfer la justa curiositat dels lectors de *La Veu Social,* desitjaría celebrar amb vostè una interviú.

EN CARNAÇA (*cansat*)

Ja sab vostè lo deferent que acostumo a estar amb la Premsa, per les moltes atencions que li dec; però, per Déu! no'm faci contar una vegada més lo que ja he hagut de contar mil vegades a periodistes, jutges, advocats, metges, polissons... i serenos; en fi: lo que tothom ja sab de memoria.

EL REPORTER

Oh, no és rès d'això lo que desitjo; al revés, es tracta d'una interviú... íntima.

EN CARNAÇA (*asseient-se resignat*)

Doncs vagi preguntant.

EL REPORTER

Quin és el seu color preferit?

EN CARNAÇA

Què li diré jo?... Per vestir, el marró.

EL REPORTER (*apunta*)

Molt bé. Quin és el seu menjar favorit?

EN CARNAÇA

Les perdius amb cols; però quan no n'hi han, també em passo amb peixo-palo.

LA MARQUESA (*amb vivesa*)

Un plat de perdius amb cols! Corrin al restaurant més pròxim!

EL REPORTER

Quina és la seva beguda favorita?

EN CARNAÇA

Quan tinc set, no miro prim.

EL REPORTER

I què'n pensa vostè, del Chateau-Lafitte, del Chateau-Margot, del Chateau-Iquem?...

EN CARNAÇA

Que deuen caure molt lluny, tots aquests pobles, perquè mai els havía sentit anomenar.

EL REPORTER

Quins són els seus poetes favorits?

EN CARNAÇA (*no comprenent*)

Com diu?

EL REPORTER

Si prefereix els antics o els moderns; els nacio-

nals o els estrangers? En té algún de predilecte... Dante, per exemple, o Víctor Hugo... o...

EN CARNAÇA

Jo... en *Bombita Chico*.

ESCENA XII

ELS MATEIXOS I L'ADVOCAT DEFENSOR

L'ADVOCAT (*entrant molt grave*)

Amb permís.

EN CARNAÇA (*alçant-se efusiu*)

Oh! el meu defensor! Què porta de bo?

L'ADVOCAT (*saludant a dreta i esquerra*)

Senyores, senyors... (*An en Carnaça.*) Doncs les noticies que porto no són, per desgracia, to lo satisfactories que fóra de desitjar.

EN CARNAÇA

I això? Que no's troba bé?

L'ADVOCAT

Oh, no's tracta pas de la meva salut; això fór

lo de menos. Em temo, em temo que serem condemnats.

EN CARNAÇA (*alarmat*)

Còm? Vostè també?

L'ADVOCAT

No, jo no; però com a advocat defensor que soc de vostè, si vostè sortís condemnat, jo també ho fora... moralment.

EN CARNAÇA (*tranquilitzat*)

Ah, ja!...

L'ADVOCAT (*amb to oratori*)

Però tranquilitzi's; no pujarem al patíbul, no; no pujarem al patíbul! Perquè si ens arribessin a donar garrot, li juro que fins els sords ens sentiríen!

EN CARNAÇA

A vostè?

L'ADVOCAT

Naturalment.

ESCENA XIII

ELS MATEIXOS I L'ESCARCELLER, DESPRÉS EL SENYOR BIEL, SEGUIT DELS SEUS JOVES, I EL FOTÒGRAF QUINT

L'ESCARCELLER (*anunciant*)

La Joventut cultural-supermondial.

EN CARNAÇA (*defallint*)

Uf! Vaja, està vist, no's pot ser criminal!
(*Es deixa caure en un silló.*)

EL SENYOR BIEL (*obrint-li els braços*)

Amic! Amic meu!

L'ADVOCAT (*baix an en Carnaça*)

Qui és aquet tipo?

EN CARNAÇA

No'l conec sinó per servir-lo.

EL SENYOR BIEL

Amic meu : ja deveu tenir esment de la gran nova, millor dit, de la gran negror que plana damunt de nostre horitzó. El Tribunal Suprem ha tingut el cinisme, el refinamisme, de confirmar la vostra sentencia de mort.

DONYA ROSAURA

Què diu ara?

LA JULIETA

No pot ser! Què diríen les nacions civilisades?

EN CARNAÇA (*rient*)

Ba! No s'ho prenguin tant a la valenta!

EL SENYOR BIEL

És que sembla que'l tribunal, cedint a l'opinió pública, és dir, a l'opinió inconscient de les masses analfabetes, el tribunal, dic, s'ha decantat a donar la raó al fiscal.

EL PRESIDENT

Què? Una nova víctima? Prou sang! prou sang!

EN CARÑAÇA

Deixi dir! Ja vindrà el *tío Paco!*

L'ADVOCAT

No faltaría sinó que permetessim que s'alcés el patíbul en una ciutat tant culta, tant intel·lectual com la nostra!

LA JULIETA (*cridant*)

Ont fora la civilisació!

EL SENYOR BIEL

Jo'n dic «el civilisme».

EL PRESIDENT

Això fóra retrogradar al temps de la barbarie!

EL SENYOR BIEL

Jo'n dic «del barbrisme».

L'ADVOCAT

(*ràpid i amb excitació creixent fins al final del quadro*)

Però no serà!

DONYA ROSAURA

És clar que no serà!

LA MARQUESA

Què té de ser!

EL SENYOR BIEL

L'humanisme de la nostra joventut s'hi oposarà amb totes ses forces.

ELS JOVES

Si! si!

EL SENYOR BIEL (*amb gran èmfasi*)

Jo enviaré un missatge al quefe de l'Estat!

EL PRESIDENT

I nosaltres protestarem amb tota la nostra psiquis.

LA MARQUESA

I nosaltres remourem cel i terra.

LA JULIETA

I s'enfonzaràn les esferes!

L'ADVOCAT (*amb força*)

Visca l'humanitat!

TOTS (*amb gran entusiasme*)

Visca!

EL FOTÒGRAF QUINT
(*plantant-se de cop en el prosceni; tothom resta immòbil*)

Alto! Que ningú's mogui! Fan un quadro admirable. Un, dos... Fet. Tantes gracies.

QUADRO TERCER

La mateixa decoració del primer quadro

ESCENA XIV

EL SENYOR CUNILLERES, EL SENYOR BIOSCA I EL SENYOR BROQUETES

(*Passegen amb aire consternat. Parlen amb entonació fúnebre.*)

EL SENYOR BIOSCA

I l'indult no arriba!

EL SENYOR BROQUETES

Ni arribarà!

EL SENYOR CUNILLERES

No té d'arribar? Vaia si arribarà! No caldría sinó que no arribés! (*S'atura.*) Quan un poble, quan els sentiments humanitaris de tot un poble...

EL SENYOR BROQUETES

Home..., ben mirat també em fan gracia amb això dels sentiments humanitaris!

EL SENYOR CUNILLERES (*agressiu*)

Què vol dir?

EL SENYOR BROQUETES

I els d'ell, que ho eren gaire, d'humanitaris?

EL SENYOR CUNILLERES

I això és una raó per venir-nos ara a donar l'espectacle repugnant de fer una nova víctima en nom de la justicia?

EL SENYOR BIOSCA

És que no's donarà! Quí s'atreveix a firmar una sentencia davant d'una petició d'indult firmada per mig milió de firmes? I el desbordament de les ires populars? Qui l'atura el desbordament de les ires populars?

(*Entre la gent que ha anat acudint durant l'anterior escena han comparegut també la Julieta, en Pepito, la Marquesa i donya Rosaura.*)

ESCENA XV

ELS MATEIXOS MÉS LA JULIETA, EN PEPITO, LA MARQUESA I DONYA ROSAURA

LA JULIETA (*an en Pepito*)

I vostè, ja l'ha firmada, la petició d'indult?

EN PEPITO

Jo... ja veurà... a mi la conciencia em dictava que era precís deixar en llibertat d'acció a la justicia...

LA JULIETA (*indignada*)

Com s'entén?

EN PEPITO

Però vostè va empenyar-s'hi tant... que... per vostè, ho sent? per vostè, he firmat... igual que'ls demés.

LA JULIETA

Gran hassanya! Em sembla que era lo menos que podía fer!

EN PEPITO

I doncs, què podía fer més?

LA JULIETA (*resoluda*)

Un punt d'hèroe! Anar a arrencar aquell home de les urpes de la justicia!

(*Remolinada entre'l públic, que obre pas a l'Advocat, el quin avença solemnialment fúnebre. Vesteix dol rigurós.*)

ESCENA XVI

ELS MATEIXOS, L'ADVOCAT I ELS DEMÉS QUE S'ANIRÀN CITANT

L'ADVOCAT

Senyors...: tot s'ha consumat!

TOTHOM (*amb horror*)

Ah! (*Gran consternació. Pausa.*)

DONYA ROSAURA

Però, com ha sigut això?

LA JULIETA (*indignada*)

Tant a l'impensada?

EL SENYOR CUNILLERES

Sense preparatius?

L'ADVOCAT (*amb to oratori*)

Si! La justicia ha obrat traidorament, a l'ombra, d'amagat..., com un tigre.

EL SENYOR BROQUETES

Per Déu, aquestes coses no poden dir-se!

L'ADVOCAT (*amb naturalitat*)

Nosaltres si. (*Reprenent el to oratori.*) Allà dintre, i solament davant de quatre testimonis... oficials, oh sarcasme! s'ha posat fi an aquella existencia per la qual tots ens interessàvem.

EL PRESIDENT

Quina perdua per a la ciencia!

EL SENYOR CUNILLERES

Quina vergonya per l'humanitat!

LA MARQUESA (*a donya Rosaura*)

I doncs, de què parlarem ara?

EL GOMÓS (*apart*)

Ara si que'n valdrà de diners la postal amb el seu autògraf!

EL SENYOR BIOSCA

Es precís protestar, i protestar enèrgicament. Jo protesto des d'ara!

EL SENYOR BIEL

Oh, no cal; ja protestaré jo en un missatge que enviaré a tots els quefes de tots els Estats, que'ls hi juro que canviarà de fons en comble la societat actual i posarà els fonaments de les societats futures.
(*Bravos, picaments de mans i gran entusiasme.*)

EN PEPITO

Una paraula, senyors. I les víctimes?

EL SENYOR BIOSCA

Deixi's de víctimes!

EL SENYOR CUNILLERES

Oh i tal! Ont surt ara amb les víctimes?

EL SENYOR BIEL

Quí se'n recorda ja de les víctimes!

EN PEPITO

Dispensi: que és d'aquí vostè?

EL SENYOR BIEL

Jo... no, però no importa: soc mundial.

EN PEPITO

Ah, ja!

EL SENYOR CUNILLERES

A les víctimes, si és cas, se'ls hi fan uns bons funerals amb tota la pompa digna d'una ciutat tant culta com la nostra...

EN PEPITO

Si, vaja, i qui gemega ja ha rebut.

VEUS

Fòra! Fòra! És un ximple! És un malvat! Mateu-lo!

EN PEPITO

Em permeten, senyors, que'ls hi conti un cuento?

EL SENYOR CUNILLERES

Vaia una ocasió més inoportuna per contar cuentos!

EN PEPITO

És que... tal vegada sigà una historia.

EL SENYOR BROQUETES

Tant dirà!...

EL SENYOR CUNILLERES

Si tant s'hi empenya!...

EN PEPITO (*avençant-se*)

L'avia va contar-me un dia
que allà al temps de la picó
en una gran població
amb vistes a Morería,
s'alçà com una montanya
un núvol de tempestat
que engegà tot d'un plegat

la ruixada més estranya.
Estranya efectivament,
puig tant qui la rebé tota
com qui sols n'hagué una gota
va perdre el seny de repent.
Per pura casualitat
deixà un savi de mullar-se
i és l'únic que va salvar-se
de tenî el seny trastocat.
Però com, des de tal punt,
tot lo que aquell savi feia,
tot lo que pensava i deia
sempre estava en contrapunt
amb lo que tots, grans i xics,
feien, deien i pensaven,
tots com a boig el tractaven,
fent-li passar mil fatics;
fins que en fi, no podent més,
per acabâ aquell barullo,
va dir : «re, re, també'm mullo!»
i va fer com els demés!
I a partir de semblant dia
tothom se creia sensat
sols perquè la gran ciutat
era... una gran bogería.

(*Silenci molest.*)

EL SENYOR CUNILLERES

Té certa raó amb això,
perquè, ben mirat, aquí
tots estàn mullats... (*Signant-se el front.*)

TOTS

Si! Si!

EN PEPITO

Ei, tots menos un!

TOTS

Jo! Jo!

FI

Aquesta obra fou estrenada a Barcelona, per la companyía del Sindicat d'Autors Dramàtics Catalans, en el Gran Teatre Espanyol, la nit del 28 de Desembre de 1912.

OH, EL PROGRÉS!

(MONÒLEG)

PERSONATGE:

UN SENYOR INGENU, PLÀCID I ANGELICAL

Oh, el Progrés! el Progrés!

Hi ha moltes persones que són refractaries al Progrés; sembla mentida! Doncs a mi el Progrés m'encanta; el trobo curiosíssim! — Quan veig lo que's pensa i discorre i estudía i treballa, i s'inventa i es perfecciona... no deploro sinó no haver trigat uns quants sigles més a néixer.

Oh! és que, ben mirat, el Progrés és una cosa curiosíssima! Gracies an ell, l'home s'enginya més i més cada dia, i cada dia surt amb una de nova que un no pot menos de dir: «Ai cagaina!»

Mirin: temps endarrera vaig anar a visitar un amic que té una torreta a Sant Gervasi amb un jardí que dóna gust de veure; hi té plantes molt curioses: recordo unes alfàbregues que feien una olor que'ls àngels hi cantaven! — Tot d'un plegat veig que'l meu amic treu d'un recó un aparato curiosíssim, — oh, i tant senzill...

Figurin-se un recipient, com que diguéssim una especie de galleda mig tapada per dalt; una nansa al damunt i una altra al darrera. Ara vé lo més curiós: al davant sortía de la part inferior un tubo, una especie de broc llarg, en sentit inclinat,

rematat per un apèndice en forma d'embut tapat i ple de foradets. — No sé si m'explico prou bé.

Ara bé: el meu amic submergí l'aparato en un safreig, i un cop va tenir-lo ple d'aigua, agafant amb una mà la nansa de dalt i amb l'altra mà la nansa del darrera, el decantava lleugerament, i per l'apèndice ple de foradets de què els he parlat, queia l'aigua en forma de pluja damunt de les plantes... que, la veritat, no vaig poder menos de dir: «Ai cagaina! Vetaquí la pluja artificial, la pluja a domicili i a voluntat del consumidor.» Es curiosíssim! curiosíssim! Tant, que vaig pendre l'adreça de l'establiment ont el meu amic havía comprat l'aparato, perquè mai que un servidor tingui torre, creguin que tinc de comprar-me'n un, basta per lo curiós que vaig trobar-ho.

Es que cada dia, cada dia, se'n pensen de noves!

(Pausa extàtica.)

L'altra tarda un conegut meu va dir-me: «Home, encara no ha vingut a visitar la meva fàbrica! Miri que és molt notable! Tot maquinaria vinguda d'Inglaterra, que no hi ha cap més casa a Espanya que la tingui; veurà entrar per un cap la primera materia, i en qüestió de segons sortir per l'altre cap el gènero completament llest, embalat i portant ja l'adreça del comprador, i fins els sellos de franqueig si és que té d'enviar-se a fòra.»

Jo, que soc un entusiasta del Progrés i que'm fonc per veure coses noves, vaig dir: «Cagaina,

ja hi estem anant!» I realment, vam pendre el tramvía de Sant Andreu, que deixa al peu mateix de la fàbrica. Però heusaquí que a l'anar a passar la porta ens topem amb el porter de la fàbrica, que sortía, portant a la mà un aparato curiosíssim, que a mi — que soc tant observador per aquestes coses — va interessar-me desseguida.

Imaginin-se... — no sé si sabré descriure'ls-el de manera que puguin formar-se'n una idea aproximada — imaginin-se una especie de gabia; un plat quadrat de fusta, com d'un pam en quadro, i arrencant d'ell, com una cúpula de fil-ferro; sols que en lloc de cloure's a dalt, com totes les cúpules, no, senyors! — això és lo més curiós — no's clou! Els fil-ferros es torcen cap avall i pengen endintre uns quants centímetres, deixant una obertura excessivament angosta. — Ja veuen que la cosa en si no pot ser més senzilla!

Ara bé: per què serveix aquest aparato? Aquell bon home, amb una complacencia que va deixar-me encantat, va explicar-m'ho amb tots els punts i comes. L'aparato té una porteta en la part inferior, que's tanca amb un ganxet; s'obre la porteta, s'hi fica una cotna de cansalada i torna a tancar-se. Després es col·loca l'aparato en un lloc devastat per una o més rates... i rès més, vegin si és senzill! L'aparato sol fa tot lo demés.

Atreta la rata per la farum de la cansalada, se n'hi va; trobant tancada la porteta, naturalment, creix la tentació; dóna volta a l'aparato, hi puja al damunt, veu l'obertura de què'ls he parlat i es diu:

«Ola, aquí s'han descuidat una finestra oberta!» —animalet!— i, deixant-se relliscar pels fil-ferros que pengen cap endins, cau a la trampa. I ara vé lo més curiós: està l'aparato disposat de tal manera, que sembla que la rata no pot tornar a sortir, oh, és que sembla que és impossible, per més que faci i per més que s'endernegui!

És curiosíssim!... Jo ho vaig trobar tant enginyós, que vaig informar-me de ont podría procurar-me una maquineta d'aquelles, i per no oblidar-me'n, torno a pendre el tramvía immediatament sense ni entrar a la fàbrica, i vaig córrer a comprar-me'n una. I mirin: ja tinc donades veus a les botigues del veïnat, que mai que agafin una rata me la guardin, perquè vui fer la prova. Oh, té de donar bon resultat per força, no ho dubtin!

És que totes, totes, totes se les pensen!

(Pausa.)

Tinguin, sense anar tant lluny: avui mateix a casa. Entro a la cuina i em trobo la cuinera amb les dues mans ocupades i benzim benzam! frega que frega! amunt i avall, amunt i avall!... Jo, naturalment, he pensat: «Ai, cagaina! Quina se'n patolla aquesta xicota?...» i li dic: «Què fas, María?»

Diu: «Ratllo formatge pels macarrons.»

— Com s'entén ratlles formatge pels...» I m'ensenya un aparatet, molt senzill en apariencia, però que ja'm serà prou difícil donar-los-en una idea vaga.

Consisteix en un mig cilindre tallat en sentit vertical; en la part superior porta una nansa. El mig cilindre — que és de metall, com que diguessim de llauna — està tot ell ple de foradets, oh, però molts foradets! fets de manera que al voltant de cada foradet el metall fa morro cap enfòra. S'apoia damunt de la nansa la mà dreta — un esquerrà pot apoiar-hi la mà esquerra; l'aparato funciona de la mateixa manera; — amb l'altra mà agafen un troç de formatge — Holanda, Gruyere, Parma, això tampoc té importancia, és dir, mentres no sia un formatge massa tendre, això no! — i el freguen amunt i avall per la part convexa de l'aparato, o sia per la part ont els foradets fan morro. I — això és lo curiós! — vostès veuràn amb quina facilitat el formatge va caient a la part interior convertit en serradures, però lo que se'n diu serradures!... Es curiosíssim!

Jo ja n'havía vist, de formatge ratllat, però, la veritat, mai se m'havía ocorregut preguntar-me com podía obtenir-se... Ah, jo ho he trobat molt curiós! tant curiós, que he dit a la criada: «Mira, María: el dia que per casualitat en trobis un altre compra-me'l per mi, que ben segur m'hi entretindré més de quatre estones.»

(Plegant les mans i aixecant els ulls al cel.)

Oh, el Progrés, el Progrés! Em sembla mentida que ningú pugui deixar d'entusiasmar-s'hi!... Jo, veient lo que cada dia es progressa, no puc menos d'entusiasmar-me i exclamar: «Ai cagaina!»

OBRES DRAMÁTIQUES DE L'AUTOR

MONÒLEGS: col·lecció de dotze.
LA ROSONS: un acte.
PICAROL: un acte.
LA BARCA: un acte.
NIT DE REIS: dos actes.
FOLLET: tres actes.
SIRENA: un acte.
PIERROT LLADRE: un acte.
EN JOAN DE L'ÓS: dos actes.
LA PRESENTALLA: tres actes.
GAZIEL: un acte (no publicada).
MARGARIDÓ: un acte (no publicada).
L'HONOR: un acte (no publicada)
LA PRESÓ DE XAUXA: un acte (no publicada).
LA SENYORETA: un acte.
QÜENTO DE NADAL: dos actes.
CEGUERA: un acte.
ELS SENSE COR: tres actes.
L'AVI: un acte.
L'ESTIUET DE SANT MARTÍ: tres actes.
JUSTICIA!: un acte i tres quadros.

Preu: una pesseta